

תומאס הרדי

שוב היא תְּחִיהַ מֵתַחִילָה

ארבעה שירי פרידה

מאנגלית: צור ארליך

מקובלת הנוסחה: היה משורר בעלומיך ופרוזאיקון במיטב שנותיך. מפרסם אדם ספר שירה או שניים או שלושה, כטובל במי הספרות לשיעורין, ואז צולל אל הרומנים הארוכים. מהם הוא קונה לו שם ברבים, ומי משוררותו נשארים לו כזיכרון נעורים מתוק, ולקהל הרחב – כעובדת טריוויה מלבבת. תומאס הרדי הוא דוגמה נדירה למדי למהלך עניינים הפוך: הסופר האנגלי הנודע, יליד 1840, פרסם כעשרים כרכי פרוזה לפני שפרסם את ספר שיריו הראשון ב-1898, על סף העשור השביעי לחייו. מן הרומנים שלו תורגמו לעברית "הרחק מהמון מתהולל", "ראש העיר קסטרברידג'", "טס לבית דרברויל" ו"ג'וד האלמוני".

גם חיי הנישואים של הרדי החלו ברומן ונגמרו בשירה. עלילת הרומן המוקדם של הרדי, "זוג עיניים כחולות", שפורסם בהמשכים ב-1873, מבוססת על פרשת אהבתו לאמה גיפורד, שהייתה אז בעיצומה. הוא הכיר את אמה בעיירה סיינט ג'וליוט, שאליה הגיע במסגרת מקצועו, אדריכל. בסתיו 1874 נישאו השניים. כמעט ארבעה עשורים חיו יחד, ארבעת העשורים הפוריים של הרדי כמחבר רומנים. המחצית השנייה של חיי נישואיהם התאפיינה בריחוק הדדי; אמה חשה פגועה מספרו השערורייתי של בעלה "ג'וד האלמוני". בכל זאת, פטירתה הפתאומית בסתיו 1912, יום אחד בלבד לאחר שחלתה, הכתה את הרדי באבל כבד. הוא נסע שוב אל המחוזות שטייל בהם עם אמה בצעירותם, חי מחדש את ימי פריחת אהבתם, ובהשראת הצער והגעגוע כתב סדרה ארוכה של שירים שהתפרסמה ב-1914 בקובץ "שירים 13-1912".

שירים אלה הם מן האהובים והאישיים בשיריו, הנוטים בדרך כלל, כספריו, להעלות סוגיות עקרוניות תוך תיאור פרטני של אנגליה הכפרית של המאה התשע-עשרה ושל השינויים שחלו בה בפרוס המאה העשרים. קובצי שירה חדשים של הרדי הוסיפו להופיע בשנים שלאחר מכן, גם בשנות נישואיו עם אשתו השנייה, והקובץ האחרון הופיע בשנת פטירתו, 1928, והוא בן 88. כאן מוצע נוסח עברי לארבעה משירי המחזור. ב"הקול" (The Voice) מדמה המשורר לשמוע באוושת הרוח את קולה של אשתו המתה בצעירותה, בשנות הפריחה של אהבתם. "בלי צ'רמוניות" (Without Ceremony) משווה את מותה החטוף של אמה למנהגה בחייה לצאת לנסיעות, או לפרוש לחדרה בלי התראה מוקדמת. ב"הטיול" (The Walk) יוצא הדובר להליכה רגלית במסלול שנהג להלך בו לבדו בשנות חייה האחרונות של אשתו, ועומד על ההבדל התהומי בין בדידות מבחירה לבדידות כפויה של אלמן. ב"גשם על קבר" (Rain on a Grave) מתייסר האלמן האוהב למחשבה שאשתו שהייתה בחייה רגישה גם לגשמי קיץ קלים שוכבת בקברה, בשטח הפתוח, ברטיבות ובקור. הוא שואל את נפשו לשכון בין הרגבים לצדה, ושואב לבסוף נחמת־מה מן המחשבה על המחזור שבטבע: שמרקב הגווייה צומחים פרחים

המשמחים ילדים וזוגות אוהבים ונותנים למתה חיים חדשים. הנוסח העברי מנסה לשמור על ניגונם המשוכלל של השירים, ועל התנועה המתחוללת בהם בין המרומם למרושל.

צ"א

הקול

אֶשֶׁת עֲרָגָה – אֶת קוֹרֵאת, אֶת קוֹרֵאת אֵלַי.
פִּיךָ מְבַשֵּׁר כִּי עֲכָשׁוּ אֶת לֹא עוֹד
כְּפִי שְׁשֻׁנִית אֶלֶּא כְּפִי שְׁנַרְאִית אֵלַי
אִז כְּשֶׁהֵיית לִי עוֹלָם וּמְלוֹאוֹ.

אֵת? הַזֹּאת אֵת? אִם זֹאת אֵת, תִּנְי לְרֵאוֹת אוֹתְךָ.
בוֹאִי חֲכִי לִי כְּאִז חוּץ לְעִיר,
שָׁם, בְּמִקוֹם שְׁשֻׁנוֹתֵי עוֹד זֹכְרוֹת אוֹתְךָ,
עִם שְׁמֵלְתְךָ הַכְּחָלָה כְּאוֹיֵר!

או שֶׁרַק רוּחַ קִלָּה הָאוֹשֶׁת פֹּה
בֵּין עֲשָׂבִים וְרוֹחֶפֶת לָהּ סֶתֶם
הִיא הַקּוֹרֵאת לִי, וְאֵין כָּל קוֹל אֶשֶׁת פֹּה,
לֹא גְלוּי, לֹא נִסְתָּר.

כֶּה אָנִי. רְשׁוֹל רַגְלִי,
סְבִיבִי עָלַי כְּרֵת,
רוּחַ רוֹחֶקֶת רוֹחֶשֶׁת, חוֹרֶקֶת,
וְאֶשֶׁה קוֹרֵאת.

בלי צרמוניות

כְּדֶרֶכְךָ, יְקִירָתִי,
הִלְכֵת בְּלִי הַפֶּרֶד.
כְּמוֹ אַחֲרֵי צֵאת אוֹרְחָת,
כְּשֶׁהֵיית כְּבָר בּוֹרְחָת
וְאֵנִי מֵהֶסֶס יוֹרֵד;

או כְּשֶׁאַרְזֶתֶ תִּיק
לְקַרְאֵת צֶאֱת – נְגִיד: לְמַרְכֹּז –
וְאֲנִי בְּשִׁלִּי, עוֹד אֶפּוֹף
עֲנִינִי, וְהִנֵּה תוֹף עֶפְעוֹף,
בְּלִי לֹמֵר לִי מִלָּה כְּבֹר גְּזֹת.

וְעִכְשָׁו, כְּשֶׁקִּנִּית כְּרִטִּיס
לְנִצָּחַת, אֶף שׁוֹב בְּמֵאֲלֹתֶר,
בְּהֶלְכֶךָ מֵעֲמִי,
כְּמוֹ אֲמַרְתֶּ, כְּמוֹ תִמִּיד:
"לְהַגִּיד שְׁלוֹם? מִיִּתֵר".

הטיוֹל

בְּסוֹף לֹא טִילֵת אֲתִי
אֶל תֵּל שֶׁל אֵילָן עֵתִיק
בְּדֶרֶךְ עֶפֶר
כְּבִימִי עֶבֶר;
לֹא יִצְאֵנוּ טַן־דוֹ
כִּי רַגְלֵיךָ כְּבֹדוֹ,
וְטִילֵתִי לְבֹד, לֹא כֹל כֶּף מְטֹרֵד
מִכֶּךָ שְׁבַבִּית נִשְׁאֲרֶת.

הַיּוֹם שׁוֹב טִילֵתִי לִי שָׁם,
בְּשִׁבִיל הַהוּא הַיֵּשֶׁן;
שׁוֹב אוֹתוֹ מְרָאָה,
שׁוֹב הַשְּׁבִיל זֹהָה,
שׁוֹב אֲנִי לְבֹד –
מֶה, אִם כֵּן, אֶבֶד?
רַק יִדְעֵת־הַתְּשֵׁתִית
שִׁישׁ בֵּית וַיֵּשׁ בוֹ אֲשֵׁתִי.

גשם על קבר

עב מִיָּדָה בָּהּ
מִיָּמִיו בְּמַטָּח,
מִלְעִיג עֲמַתָּה –
הִיא, שְׁעַתָּה זֶה
יִסְרָה בְּמַטָּה,
כָּאֵן נֶהְדַּפְתָּ
מִפְּנֵי הָרוּדָה בָּהּ:
קֹר הַנְּתוּז אֶל
לְבָהּ, חֵץ מָטֵר.

היא – שְׁזוּנְקָה אֶל
תַּחַת קוֹרָה
אם הַזְדַּרְזֵף לוֹ
עַל שְׁעָרָה
גֶּשֶׁם שֶׁל קִיץ;
כְּזֶה הַמְצִיף
אֶבֶק בְּרִצִּיף,
יורד כְּמַלּוֹא סֶפֶל,
מִחֲרִיד דְרוֹר מְצִיף.

לוֹ רַק אֲשַׁכֵּב שָׁם
אֲנִי וְלֹא הִיא!
אוֹ שְׁנִינּוּ יַחְדָּו שָׁם
בְּקֹר מְשַׁתֵּף שָׁם
נִשְׁכָּב וְנִרְטַב שָׁם
בִּיחָד בְּסֶתֶוּ שָׁם
וְגַם כְּשִׁיוֹטֵב שָׁם
בְּעָרֵב בְּהִיר
שֶׁל אָבִיב אֱלֹהִי.

תִּכְרֶה יְנַצּוּ
חֲצִים עַל תְּלָה,
חֲרָצִית תְּצִית נֶצֶר
כְּכֹב כְּכֹלָה,
עַד תִּפְלֵל בָּהֶם
הִיא, לְהֵלֵל בָּהֶם
אֶהֱב אֵילָת
וְעִנְג שֶׁל יָלֵד:
שׁוֹב הִיא תִּחְיֶה מִתְחַלָּה.